СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 208. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 8 вересня 1933. VOL. XLI. No. 208. Jersey City, N. J., Friday, September 8, 1933. THREE CENTS.

ВОЄННЕ ПОГОТІВЛЯ ЗПРИВОДУ ХАОСУ НА КУБІ

ВАШИНҐТОН. — Секретар маринарки, Клод Свенсон, відїхав на воєннім кораблі „Індіянаполіс" на Кубу. Разом з тим видав він розпорядок, щоби всі воєнні кораблі, які знаходяться на Атлянтійськім океані, були готові до воєнної акції. Видано теж приказ воєнному кораблеви „Місісіпі" відїхати негайно з Норфолк до Гавани.

КВАНТІКО (Вірджінія). — Понад 1,000 маринарів знаходяться у воєннім поготівлю. Вони готові кождої хвилі до відтранспортування на кораблі й відпливу на Кубу. Генерал Лі заявив, що треба всього кілька годин, щоби заповнити кораблі жовнірами і важкими гарматами та муніцією.

ПРЕЗИДЕНТ РАДИТЬСЯ З ПРЕДСТАВНИКАМИ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ.

ВАШИНҐТОН.—Президент Рузвелт є далі проти американської військової інтервенції на Кубі. Це він заявив на конференції представників держав Латинської Америки, а саме Арґентини, Бразилії, Чіле і Мексика. Він подав, що був би запросив ще й інших представників держав Полудневої Америки, але не було змоги це зробити. Президент повідомив представників про положення на Кубі, підкреслюючи, що Злучені Держави бажають собі тільки того, щоби на Кубі був порядок та щоби влада була в руках тих представників, яких нарід собі вибере.

ОПОЗИЦІЯ ПРОТИ НОВОГО УРЯДУ.

ГАВАНА. — Новий революційний уряд стрінувся з опором найсильнішої революційної орґанізації, „АВС". Комуністи теж його підкопують, а страйки збільшають хаос.

ПЕРЕВОРОТ ВІДБУВСЯ ПО ДЖЕНТЕЛЬМЕНСЬКИ.

ГАВАНА. — Старий революційний ветеран розповідає про історію останнього перевороту на Кубі, який відбувся без проливу крови. Він каже, що революціонери прийшли до президента Сеспедеса й заявили, що їм прикро це сказати, але вони мають наказ зажадати від нього зречення влади і її передачі в руки революціонерів.

„Я є більшим революціонером ніж котрийнебудь з вас, а мій уряд виконав вірно те все, чого нарід від нього домагався", відповів Сеспедес, починаючи вичисляти ті зміни, які він завів за час свого 20-дневного урядування.

На те все відповіли революціонери, що вони не можуть з ним дебатувати, а тільки мусять одержати точну відповідь: так, або ні.

Тоді Сеспедес подумав хвильку, а потім передав владу зі словами, що він бачить, що ті молоді революціонери є сами Кубанці й він вірить, що вони працюватимуть для добра Куби. Заявив теж, що готов кождої хвилі помагати їм у їхній ділі.

СПРАВА ФОРДА І „НАЙРИ" ОПИНИТЬСЯ ПЕРЕД СУДОМ.

ВАШИНҐТОН. — Гю Джансон, адміністратор „Найри", подає, що коли Генри Форд не підпише автомобілевого кодексу, згідно з вимогами „Найри", то ця справа буде віддана судови до остаточного вирішення.

ДАЄ ЛЕКЦІЮ БАНКИРАМ.

ШІКАҐО. — Джесі Джонс, голова „Ріконстрокшен Фінанс Корпорейшен", сказав зібраним на конвенції банкарам, що коли банки не допоможуть урядовій акції відбудови краю своїми кредитами, то держава перебере всі банки у свій заряд, а банкирі, котрі побирають тепер грубі платні та мають добрі заробітки, займуть місце теперішних „офіс бойс". Ті слова дуже озлобили банкирів.

ПОБИРАЮТЬ МЕНШЕ ДОПОМОГ.

ВАШИНҐТОН. — Зі звітів 39 стейтів виходить, що в липні зменшилося число побираючих допомоги на 267,607 осіб. Всеж таки осталося ще в тих стейтах 2,985,156 осіб, котрі потребують дальшої допомоги.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ МАШИНІСТА ЗА КАТАСТРОФУ.

БІНҐЕМТОН (Ню Йорк). — Стверджують, що причиною катастрофи на шляху залізниці Ірі було те, що машиніст молочного поїзду не добачив сиґналів. Наслідком розбиття ваґонів експресового поїзду згинули 14 осіб.

РАБІНИ ВИКЛИНАЮТЬ НІМЕЦЬКІ ТОВАРИ.

НЮ ЙОРК. — Рада ортодоксальних рабінів Злучених Держав і Канади проголосила „харем", або бойкот на товари, які походять з Німеччини. Виклинання проголошено при двох чорних свічках, згідно з релігійними приписами. Семюел Ондермаєр, відомий американський адвокат-Жид, звернув увагу рабінам, щоби вони не накладали „проклятя" на тих, котрі не будуть повинуватися „харем", себто наложеному рабінами бойкотови.

Ондермаєр заповів далі, що коли Жиди будуть придержуватися отого „харем", то Німеччина збанкротує ще до зими. Він теж заявив, що Гітлер хотів з ним говорити, але він відповів на це такими словами, які казали Гітлерови „забиратися до чорта".

ХОТІВ ПІМСТИТИ СМЕРТЬ ЖІНКИ.

Василь Труцко, селянин із Пнівя (Надвірнянщина), хотів пімститися на лікарі з Надвірної К. за це, що жінка його (яку той лікар лікував) померла при полозі. Згідно з актом обвинувачення Труцко забрав лікаря нібито до своєї хорої дитини та по дорозі хотів убити. Вдарив лікаря в лице та сказав, що прийшов його кінець. Лікар вистрілив тоді у повітря та при помочі побережника Крицуляка передав Труцка поліції. На розправі, що відбулася перед окружним судом у Станиславові, Труцко жалував свого вчинку й оправдував свій поступок розпукою. Труцка засудили на три роки вязниці.

КРАДІЖ У СУДІ.

Незвичайний випадок крадіжи стався у варшавському городському суді. Підчас розправи чиясь спритна рука вкрала незамітно зі стола судді пушку з пожертвами для шкільної „мацєржи". В пушці було коло 1,000 злотих.

НОВИЙ РІД ПШЕНИЦІ.

При розшуках на звалищах відкопаного міста Моганджо-Дар, що існувало перед 6 тисячами літ, знайдено між іншим зерна пшениці. Ці зерна віддано рільничій школі в Умед Гур, де їх посіяно. Тепер відбувся перший збір цього нового роду пшениці. Вийшло таке, що це зовсім незнаний ґатунок, який має куди більше відживного свійства, ніж наша теперішня пшениця.

ЖІНКИ В КАНАДІ БІЛЬШЕ ОСВІЧЕНІ.

Жінки в Канаді є більше освічені ніж чоловіки. Говорить про це не хто інший, а урядове статистичне бюро в Оттаві. Перепис з 1931 р. показує, що 95.7 проц. мужеського населення у віці понад 10 літ уміють читати і писати, але жіноче населення дає 96.3 проц. грамотних. Найвищий процент грамотности виявляє провінція Онтеріо, бо 97.4; дальше йде остров Князя Едварда з 96.6 проц., Нова Скошія — 95.05, Квебек — 94.5, Манітоба — 95.1, Саскачеван — 95.3, Алберта — 96.1 і Брітіш Коломбія — 95.7. На останнім місці стоїть Ню Бронсвик, котрий має 92.28 проц. грамотних.

„РЕВІЗОР З ПЕТЕРБУРГА" ОПЕРОЮ.

З Москви повідомляють, що відому комедію Гоголя „Ревізор з Петербурга" переробив московський композитор Богословський на оперу і передав її на днях державній опері до реалізації.

35 ДЕПОРТАНТІВ ВІДІСЛАНО ДО РОСІЇ.

В неділю, 30 липня, в ночі привезено з західньої Канади до Галіфаксу 35 депортантів і зараз посаджено їх на корабель „Пуласкі", що має відставити їх до совітської Росії.

АРЕШТУВАННЯ.

Поліція в Станиславові арештувала студента теольоґії та мошньої духовної семинарії, Василя Козака. Польські джерела твердять, нібито арештований агітував серед селян, щоби підпалювали свої будинки, обезпечені в ПЗУВ.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

НЕ НАДИВИЛИСЯ НА ПЕРЕГОНИ.

Дах не є безпечним місцем до оглядання перегонів. Про це переконалося якесь число в Ріджайні 4 серпня. Вони хотіли оглядати кінські перегони на виставовій площі і на місце оглядання вибрали собі дах стайні. Та дах не витримав і завалився. З дахом попадали люди до стайні між худобу. Ніхто не згинув, але щонайменше три поважно покалічилися. 25 осіб треба було взяти до шпиталю.

ПОКАРАНИЙ ЗА ТЕ, ЩО ПІДПОЇВ ДІВЧИНУ.

50 долярів кари і кошти, або два місяці в тюрмі, — таку кару наложено в поліційнім суді у Вінніпегу на 18-літнього Волтера Паладійчука за те, що так підпоїв гарну 15-літню дівчину, що треба було її взяти до шпиталю. Хлопець не мав досить грошей, щоби заплатити кару, тож забрано його за решітку, де перебуде два місяці, як хтось його не викупить. „Я сам такий був пяний, що нічого не памятаю", говорив хлопець на свою оборону.

ЧІПАВСЯ ДО ВАҐОНА І ВТРАТИВ НОГУ.

Степан Андрусяк, 17-літний хлопець з Сондавн, Ман., старався в середу ввечір, 2 серпня, вчіпитися в Портедж ля Прейрі до тягарового потягу, що відходить на схід. Замісць на ваґон, дістався під ваґон і колеса втяли йому одну ногу.

ДІДУСЬ КАЗАВ ЗДЕЗЕРТИРУВАТИ.

У військовому найвищому суді у Варшаві відбувається розправа за шпіонаж проти І. Оверчука. Справу цю розглядав уже окружний суд і тоді Оверчука були увільнили від закиду шпіонажі, а засудили за дезерцію на рік вязниці. Проти присуду вніс апеляцію прокуратор. Тому кілька місяців Оверчук, що саме кінчив військову службу, втік літаком до СРСР. Большевики видали Оверчука польській владі. Тепер Оверчук станув знову перед судом. Він випправдує свою втечу до СРСР тим, що вчинив це наслідком листа, який дістав від дідуся з СРСР. Дідусь взивав його, щоби приїздив до СРСР.

ШУКАЮТЬ ДУРНИХ.

З Лондону подають, що там вештаються совітські аґенти і стараються знайти вкладників на фонд „другої пятилітки". „Госбанк" поширює обіжники в англійській мові, де запевнюється, що вклади на пятилітку — це „найпевніше приміщення капіталів" і обіцюється виплачувати вкладникам 7 відсотків річно у тій валюті, в якій вкладено вклад.

ТАЄМНИЧА СМЕРТЬ ФАРМЕРА В ҐАРДЕНТОНІ.

Поліція розслідує таємничу смерть Юрія Клима, 80-літнього фармера в Ґардентоні, Ман. В четвер, 3 серпня, Клим зміняв свій чек старечої пенсії і затримався в сусідів, а коло 9 години ввечір пішов до дому. За кілька хвиль давсь чути його голос: „Не бийте мене, я не маю грошей"! Чотири чоловіки, що вибігли за ним, знайшли його лежачого на землі. Він сказав: „Мене хтось ударив у голову і зрабував гроші". Чоловіки підвели Клима на ноги і провадили до хати, одначе при фіртці він упав. Поки прибув прикликаний на поміч лікар, Клим умер. Здогад, що він умер з потрясення після нападу злодія.

Клим жив в околиці Ґардентон около 33 роки. Кілька літ тому вмерла його жінка, діти порозходились і він жив сам.

УЧИТЕЛЬ НЕ ДАВ ПІДПАЛИТИ ШКОЛИ.

Кінна поліція перешукує цілу околицю на полудне від Кемсек і Веригін, намагаючися знайти двох чоловіків, що хотіли підпалити школу Люзан по півночі, 3 серпня. Перешкодив їм підпалити школу вчитель В. Федорук. Учитель спав у своїм мешканню недалеко школи і збудило його гавкання пса. Вхопивши кріс, він вийшов надвір і побачив, що хтось ховається коло дверей школи. Вчитель крикнув, хто там є, та замісць відповіди стрілив хтось до нього від шкільної брами. Куля не поцілила. Вчитель також стрілив і остаточно підпалячі втікли.

ПОЛЯКИ ПИСАЛИ ЛИСТ ДО ГІТЛЕРА.

Суд у Ґдині розглядав справу двох обвинувачених польських горожан Поляків із познанського воєвідства. Перший обвинувачений у цьому, що написав лист до Гітлера, в якому зневажив польську владу, другий, що прилюдно відчитав той лист. У листі, заадресованому „Гохвольґеборен Райхсканцлер Гітлер, Берлін", обвинувачений жаліється, що польська влада відібрала йому інвалідську ренту; не щадить обид тій владі та на вкоління просить вказати йому шлях і спосіб оборони. Другий обвинувачений відчитав лист і висловив сподівання, що небаром прийде Гітлер і заведе порядок.

Автора листа, селянина, засудили на рік і два місяці вязниці й утрату горожанських прав на 5 літ; того, що відчитував лист, засудили на таку саму кару.

СКАНДАЛЬНА АФЕРА В ПЕРЕМИШЛІ.

В комітеті несення допомоги безробітним у Перемишлі викрито великі зловживання. В склад комітету входили, як стверджує польська преса, самі бебеки. Розпоряджаючи громадськими грішми, ті панове вели розгульне життя, платячи між іншим рахунки в ресторанах і всякі приватні зобовязання асиґнатами і бонами комітету. Перемиське громадянство обурене до краю тим фактом. Голодні нуждарі не могли дістати бохонця хліба для себе, а партійні достойники марнували призначені для них гроші на забави.

НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ КРІВАВО БОРЕТЬСЯ ЗА ВРОЖАЙ

ЩОБ НЕ ДОПУСТИТИ ДО ВИВОЗУ ЗБІЖА З УКРАЇНИ, НАСЕЛЕННЯ З ОДЧАЮ ПАЛИТЬ ЙОГО.

Большевики розпочали шалений терор проти селянства.

БЕРЛІН (Німеччина). — Кореспондент газети „Фосіше Цайтунг" подає з Москви, що новий урожай мав би вже поліпшити трохи стан голодного населення Радянщини, але ще й тепер в усіх містах, на залізничих стаціях, у селах і т. п. голодних районів України та північного Кавказу стрічаються масами селяни, виснажені голодом, з опухлими ногами й руками з запалими обличами, які чекають покірно смерти. Це ті селяни, яких комуністична влада вигнала з власних хат, виключивши їх з реєстрів „продуктивних" робітників, які мають право користати з цьогорічного врожаю.

З Києва повідомляють, що на Україні почалися пожежі складів зібраного нового врожаю. Ці пожежі набрали орґанізованого характеру на Київщині та в інших районах. Враження таке, що це зорґанізований терористичний акт населення, щоб не допустити большевиків до вивозу збіжа з України. Большевицька влада зорґанізувала спеціяльні карні відділи з чекістів, які нишпорять по селах України, вишукують „ворогів радянської влади" й переводять на місці свій суд та розправу. Тому на Україні тепер ідуть скрізь масові розстріли селянства й арешти „терористів та саботажників". Всі вязниці на Україні переповнені арештованими хліборобами, яких влада запідозріла в участи „контреволюційних" орґанізацій. Наприклад у Київі арештованих розміщено тепер навіть по школах, бо вже всі вязниці й ріжні вязничні будинки переповнені до неможливости.

Комуністична преса багато пише про палячів та селян-терористів і грозить іще небувалим масовим терором українським хліборобам, щоб зломити їх спротив комуністичній владі. Газети навіть оголосили нагороди тим, хто видасть бунтівників, терористів та аґітаторів проти радянської влади, котрі закликають населення не давати комуністичній владі відбирати цьогорічний урожай від хліборобів, який випав несогірше.

УКРАЇНСЬКА КУБАНЩИНА ВИМИРАЄ З ГОЛОДУ.

ЛОНДОН (Англія). — Газета „Дейлі Телеграф" друкує статті одного англійського експерта хліборобства, який обїхав частину України, а також переїхав через цілу кубанську область. Підчас своєї подорожи автор бачив страшні картини голоду. Багато хліборобної землі тепер зовсім не оброблюється, бо селянство частково цілком вимерло в тих районах, або масово вислали його большевики на далеку московську північ. Таким способом радянська влада боролася з „козацькою небезпекою", яка грозила їй зі сторони кубанського козацтва.

Цей фаховець-хлібороб твердить, що голод зявився не внаслідок неврожаю, а страшної комуністичної політики відбирання від населення збіжа. Навіть там, де був трохи кращий урожай, населення тепер голодує більше ніж у недородних районах, бо його комуністична влада більше обідрала. Населення Кубані тепер вимирає й багато селищ, де були тисячі козаків, цілковито спустошили.

АВСТРІЯ ПІСЛАЛА АРМІЮ ДО ТИРОЛЮ.

ВІДЕНЬ (Австрія).—Австрійський уряд надіється наступу націоналістів-гітлерівців з Німеччини на Тироль. Тому цілу залогу з Інсбрука, столиці Тиролю, а також один батальон піхоти з Відня, дві гірські батерії артилерії та ріжні технічні військa відправлено на тирольсько-баварський кордон.

Свою посилку військ до баварського кордону австрійський уряд пояснює наглою необхідністю влаштувати там маневри.

ШВЕДСЬКІ РОБІТНИКИ ОГОЛОШУЮТЬ БОЙКОТ НІМЕЧЧИНІ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Шведська робітнича юнія приняла пропозицію Інтернаціональної Федерації Робітничих Юній проголосити бойкот німецьким фабрикатам. Тепер у Швеції будуть бойкотувати всі німецькі фабрикати й сирівці.

ГІТЛЕРІВЦІ ЗАНЕПОКОЄНІ ІЗОЛЯЦІЄЮ НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Гітлерівців почало непокоїти те, що Німеччина все більше й більше попадає в становище повної ізоляції на міжнародньому полі. Скоро має почати праці інтернаціональна конференція в справі розброєння й тепер Німеччина бачить, що французькі пляни інтернаціональної контролі збройних сил держав мають вигляди на успіх.

ІТАЛІЯ ПРОТИ НЕЗАЛЕЖНОГО ТИРОЛЮ.

РИМ (Італія). — Італійський уряд виступить проти всяких спроб утворити незалежну державу з австрійського Тиролю. Навіть аґітацію за таку державу Італія буде вважати втручанням Німеччини в справи Австрії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГРЯДЕ ВАЖКА ХВИЛЯ

Хто вчитувався у щоденні дописи Волтера Дюранті, які він від довгих років надсилає з Москви як кореспондент „Ди Ню Йорк Таймс", той певно завважив, що цей симпатик совітів писав про всі можливі справи і події у совітськім царстві, а про Україну не згадував ні словом цілими роками. Тільки в останніх часах врядигоди десь там протиснеться у нього якесь слово про Україну. Для нього істнували питання азійського племени, що входить у склад СССР, і то тоді, коли таке племя має всього кількасот тисяч мешканців. Але про українську справу під совітами він так, якби нічого не чував, якби вона там не істнувала. Що на Україні вимирають міліони людей з голоду, що там поповняють самогубства визначні письменники, що там накладають на себе руку найвищі совітські урядовці, то це для кореспондента одного з найбільших американських часописів — не цікаве. Жиючи у Москві й будучи постійно в контакті з центром совітської влади, він вірно передає бажання Москви, яка не бажає собі того, щоби світ знав, що істнує якась Україна, котра має якісь інші змагання, ніж ті, яких висказом є Москва.

Щойно тепер, коли тому кореспондентови прийшлося виправдати совітський уряд за його поспіх у накладуванню з Францією, Італією і Польщею, він підкреслив, що це сталося для поправи совітської торговлі, як теж через німецьку небезпеку, а зокрема через страх совітів перед видвигненням гітлєрівцями справи „незалежної української держави". А в таких справах, пише Дюранті, де розходиться про розділ СССР, себто, у тім випадку, про відірвання від Москви українських земель, совітська політика є незмінна.

Для нас не є важним те, що думає Москва про відношення Гітлєра до української справи. Ні ми не привязуємо особлившої ваги до тих усіх чуток, що їх звязують із заявами передових гітлєрівців щодо України. Ні не думаємо дурити себе гарними словами визначних чужинців, колиб вони такі слова дійсно висказували. Та не можемо замикати очей на те, що діються важні події в Европі, що наші історичні вороги подають собі руки до згоди — нашим коштом, намагаючися ріжними дипльоматичними махінаціями створити таку міжнародню силу, яка не допустилаб до зміни їхніх територій. А Франція знову стає з цілою силою по їхній стороні; Москви і Варшави, бо надіється нової війни з Німеччиною Гітлєра. Новий страх каже їй тепер ще тісніше обняти Москву й Варшаву і їх боронити.

МОРОКА З ЛЕМКАМИ

(Оригінальний допис).

I.

Лемки — це українське племя найдалі на захід висунене. Сягає воно у Західній Галичині аж по ріку Попрад, а чотири лемківські села: Шляхтова, Яворки, Біла Вода і Чорна Вода лежать навіть аж на правім боці Попраду. Це вузенький пас землі між Мазурами і Закарпатськими Українцями, котрі там поселені рівнобіжно з Лемками по північнім боці Карпат — говорять цілком подібним говором (діялектом) як галицькі Лемки.

Отже коли возьмемо на увагу, що властиву нашу границю на заході творить ріка Попрад — повинні ми вже раз вирektися тої нещасної фрази, немовто Україна сягає „від Кубані аж до Сяна-річки", як неосторожно написав був раз Іван Франко у своїм чудовім вірші „Розвивайся, ти високий дубе". Крім Лемків жиють ще за Сяном взагалі біля **200,000** Українців і ми їх чейже зрікатися не маємо права. І тому я, передруковуючи нераз, ще перед світовою війною, ту поезію — поправив був останню строфу тої славної Франкової пісні ось як:

„Встане славна Мати-Україна
Щаслива і вільна,
Від Кубані аж по Попрад-річку
Одна, нероздільна".

А зрештою і тих чотирох сіл за Попрадом також не даруємо нікому на поталу, коби лиш взагалі вже раз до того дійшло.

Старий наш галицький учений, **Д. Зубрицький,** у своїх брошурах, виданих ще перед біля сто роками уважав чисто лемківським краєм область поміж Вислоком й Попрадом і обчисляв її на 50 квадратових миль, з **172**-ма місцевостями, **129** церквами та **90** тисячами людности.

Річ очевидна, що за 100 літ людність значно збільшилася, хотяй Лемки по містах і місточках зістали спольонізовані. А треба знати, що найславніші галицькі живиці (купелеві місця) як Криниця, Жеґестів, Мушина й інші лежать власне на тій українській области. Отже не поскупила доля богацтва нашій Неньці-Україні!

Ще наш покійний учений проф. **І. Верхратський** у своїй праці „Про говір галицьких Лемків" ствердив, що на нього мала найбільший вплив **словацька мова.** І справді— Лемки по полудневім стоці Карпат — то є на Закарпатській Україні — словачаться в застрашаючий спосіб, як це власне недавно виказав тамошній народний діяч **д-р М. Бращайко** — повернувши з подорожі по тій области.

Я знову ще в 1920 році ствердив також на місці, що словачення наступає там передовсім в дорозі принимання молоддю **словацьких пісень,** бо власне на підданій Словакам частині Закарпатської України (біля **200** тисяч людей) пісень українських — майже нема. Говорять по „руснацьки" (а властиво по „лемківськи") а співають по словацьки. В цей спосіб проникає там словаччина до щоденного ужитку. **Лише поширення української пісні** можемо виратувати тамошній наш нарід і на це звертаю увагу наших тамошніх патріотів.

Зрештою по галицьких селах тримаються Лемки проти польщини дуже відпорно. Опираючись на тім, розвели галицькі кацапи ще перед світовою війною на тій области завзяту москвофільську пропаґанду. Лемко — хотів бути і лишитись **„твердим Русином"** — і звідси його прихильність до язичія, до **„йор"** і **„йори".** Тому то вони і в православію побачили „стару, тверду рускую віру" і тому піддалися легко православній пропаґанді.

Сама православна пропаґандаяко така — не була би для нас нічим небезпечним. Але, на жаль — як сказано — пропаґанду православя використовують наші кацапи як і Москалі в роді варшавського митрополита Дениса з його московським причетом, — для чисто москвофільської пропаґанди.

Одиноким розумним виходом з цеї справи — було би дати Лемкам православних попів — але Українців.

Польський уряд міг би вимусити на митроп. Денисі, щоби — коли вже висилає на Лемківщину православних священиків — висилав тільки свідомих Українців.

Але тут власне знаходиться польський уряд у великому душевному роздвоєнню: з одної сторони не хотів би він задиратися з папським Римом і чимнебудь попирати православє (хотяй досі властиво майже явно його попирав), а з другої сторони не хотів би скріплювати на Лемківщині українства, тимбільше, що польські шовіністи давно вже заповіли Лемкам національну смерть.

І тому польський уряд годиться на утворення на Лемківщині нового уніятського епископства, але дбає про це, щоби новоіменований епископ не був замаркованим Українцем, але радше якимсь „Русином", можливим місцевим кацапам до приняття.

Були вже поголоски, що має ним зістати о. Нагорянський, військовий капелян з Варшави, але якось ця відомість не потверджується. Приїхав однак недавно до Криниці папський нунцій при варшавськім уряді, щоби на місці розслідити обставини. Він приняв також і українську депутацію, котра йому вручила відповідний меморандум. Депутація складалася з трох уніятських священиків — немосквофілів. Пічнеться отже латанина з новим епископством, з чого однак нічого путнього не вийде.

Юрій Горовенко.

(Кінець буде).

WONDERING AND WANDERING

(The Ukrainian Youth and the Ukrainian Cause).

Intelligent respect for our own is of great importance in the upbringing of our children. Intelligent respect to our own tongue will eliminate a lot of that alienating effect. Just imagine: a young girl or boy is trying her or his best to get the tongue around a certain syllable but fails—the parents, and perhaps some present friends, burst out with a roar of laughter. A big joke (considering that the elders who have lived here ten, fifteen, and twenty years have not even tried to learn the pronunciation of their adopted language, yet expect the youngsters to learn **their strange tongue** in a fraction of that time without any guidance—while other people have to pay hundreds of dollars to learn the same).

It is not that those elders mean any harm,—far from it. They certainly did not know any better and through their ignorance build up the very wall which they want to eradicate.

Help the youngster. True enough, the mispronouncement is funny at times but then erase the effect of the laughter by an explanation of why it is funny and correct the accent or what not, and both the child and advisor will benefit by it. The youngster will remember the mistake because of the mirth it produced and the elder will gain the respect of the child because of the source of knowledge that the elder will appear to represent. On the other hand, if there is no reason to laugh, than for goodness' sake, don't. The greatest satisfaction that I have had was to hear on similar occasions some bright youngsters pop up the question, "Why do you laugh? What's so funny about it?" In some cases the question had a sobering effect.

We must induce young folks to respect and cherish our ideals. The form of inducement may be classed as local and national.

If we consider the smaller town as a locality we are faced with a small Ukrainian colony and, unless it is farming section, it is a compact colony where the members are in close touch with each other. Having one meeting place, it becomes their social center where all entertainments are held and where the children get their only information about their fathers' homeland. Unfortunately, the information gained by the youngsters is not of homeland but of the environments in which they live, of the conditions which influence the elders the most. The children are allowed to watch the card playing and drinking and drinkfilled stage performances which stagnate even to this day. Result: the children preform an opinion in their plastic age and the opinion is: the old country is the same so why bother about it. Keep the children away from the private bar and its profits. Choose your plays as carefully as you would choose a guardian over your children, and having chosen them try in a cooperative manner to persuade the young folks to participate in those clean plays. A few monetary prizes for the young participants of the outstanding performances will serve as special inducements. **Forget the profit; think of the mutual gain.**

In the larger cities the conditions have improved to some extent. There is some concentration of intellectual forces which naturally take a lead. But on the other hand, the diverging forces in the large city colonies are much greater. Therefore it is necessary to center on the national form of inducement which has more influence in the large cities and which through that influence involves the smaller colonies as well.

The Ukrainians must have native schools of quality. So far, with the exception of some Canadian institutions, I have not heard of permanently established quality-schools. It is that lasting curse among us which must be fought at all costs. Profit! Something for nothing! False profit! And soon we will be reaping the lost gain. There should be no one in a colony as important as the teachers in our native schools—I mean qualified teachers who may be entrusted with the molding of young characters. Let us forget about the one-in-all combination: teacher-deacon-janitor-and general abuse mongrel. Stop wasting your pennies. One good man could cover three to five nearby colonies with the minimum cost to the individual group and with the maximum benefit to all concerned. A central guiding institution is needed to co-ordinate this work and I hope that the recent movement in that direction will materialize.

We must awaken the pride of the young folks in our own institutions. In this respect, forgetting some of the faults in his endeavors, there can be no doubt that V. Avramenko's dancing organizations have blazed a trial of great significance. The organizing ability of the man should be capitalized to every extent in this new school movement.

Considering all the phases of our life in this country, we find one thing lacking, and lacking sorely. No matter how, the most important thing, in order to get the young person's attention, is to appeal to his or her feeling. We can do so by mouth or written word. The first means is out of question physically. That leaves us the possibilities of the written word. Further, to appeal through writing, the person must be well acquainted with the medium of expression, and naturally to an American born Ukrainian the English word is the most effective medium of expression or transmission of thought.

Herein we are sorely in need of Ukrainian literature in the English language. We need to encourage young people to specialize in literature, and through substantial remunerations we must induce them to write. The large central institutions are in the best position to undertake this move. It must be a continuous, annual subsidy or fund; otherwise the power of inducement would be nullified. What rich sources of Ukrainian historic material and what possibilities of parallelization with the history of this continent!

We are living through a period of Ukraine's greatest upheaval. Ukraine is transformed into land of martyrs. This fact should be utilized by the Ukrainian papers. Where life is at stake, no means should be spared to impress the young of the bestiality of the killer. The impression is lasting and is taken to heart. If we are to develop fighting supporters of a mutual cause, we must present in a true light the reason for our battle. To this end, more material should be printed in English, for the general dissemination of the news.

In conclusion I must say that a lot of the suggestions cannot be followed out as long as we have party frictions and go to the extent of letting party prejudice come before a mutual aim. We must admit that the older generation will finish its existence in the same attitude, but the coming generation has none of these obstacles to handicap its progress.

There must be a full recognition of this fact and all nationalistic groups must meet and formulate a common line of endeavor in tackling this "wandering" problem which might be neglected too long. Regardless of the party, we have one aim and must train our children to see it in the same light and to work hand in hand for the same cause. If we don't there will be no one else to do it; so, since it must be done sooner or later, why not try to do it now? And it is up to the Ukrainian professional men, especially those in the ranks of the younger generation, to lend their shoulders to this problem in which they are bound to play the main guiding part.

Waldimir Semenyna,

Howthorne, N. J.

СТАРИЙ МЛИН

Оповідання.

(5)

Ланковичева була гостем найважнішим на весіллю не лиш тому, що молодому заступала маму. До того вона, жінка першого богача в повіті і мала власний маєток, такийже великий, як маєток її мужа. Так голосили люди. Розказували, що той її маєток не в земли, а в скрині і в банку. То була не тільки богата, а й розумна жінка. Була дуже доброю мамою синови Ланковича від його першої жінки. Свого власного синка Олексу Ланковичева зразу посилала на науку до учителя в Синячці, Загірняка. Пізніше, коли той помер, вислала сина до міста. По трох роках науки в місті намовила мужа дати хлопця до школи, в якій вчили сільського господарства. Склалося так, що Олекса Ланкович скінчив школу і вернувся до хати саме тоді, коли треба було приїхати на весілля старшого брата.

На світі мало таких, що золотому теляти не кланялись би. І Ланковичевій кланялися, пхалися до неї і радо бачили її у себе не так тому, що то була розумна, чесна і добра жінка, а більше тому, що так багато говорено про її богацтва. До осіб, котрі тут на весіллю найбільше тупцювали коло богачки, належав також Кіндрат Гречан, брат Проця. Він майже не відступав від мачухи молодої.

Своїм поведенням Ланковичева цілком не показувала того, що вона тада богачка і в цілім весільнім товаристві така важна особа. Сиділа майже покірно. З кождим, що до неї забалакав, розмовляла тихим, лагідним голосом. Зате її перша сусідка при столі, ксендзова господиня, кождим рухом кождим словом, кождим поглядом змушувала людей думати, що вона тут перша особа, перша парсуна. Дерла ніс догори, згори дивилася на всіх і вся, відповідала коротко, гостро, голосом таким, начеб то не баба говорила, а скрипіли двері. Горда була, бо тут, між тими хлопами, лиш вона одна була „пані"; ще й неабияка, бо господиня самого пароха!

Весілля гуділо, і люди веселилися на майдані перед порогом і перед вікнами хати Загірнякової. Хоч се так близько було, то вдові і старшій доньці не в голові були такі веселощі; не в голові чуже весілля. Обі тішилися, що суд очистив невинну від такого тяжкого закиду. Тішилися, що вони вже знов укупі. Та ся втіха не задавила турботи, що не всі увірять в невинність; що неодин злобний буде витирати собі писок невинною; що все ще є небезпека бути публично зневаженою. Ось причини, чому вдова і Анна не цікавилися весіллям. Коли ціле село веселилося під їх вікнами, вони сиділи в хаті.

Не так було з малою Марійкою. Того грому, який вдарив в її маму, вона не вчула, бо не розуміла його. Бачучи крізь вікно, як веселиться все, що жиє в селі, Марійка була би ніяк не зрозуміла, що їй не лицює бути учасницею тих радощів. Сидячи в хаті і лиш позираючи на все те крізь вікно, була би почувала себе дуже нещасливою. Розуміючи се, Загірнякова сама казала Марійці вийти на майдан. Лиш перестерігла її, щоби не пхалася між танцюючих і між таких, що дуже вигукують, бо вони всі будуть пяні. Коли Марійка відійшла, вдова і Анна пішли нагору. Анна взяла в руки свою роботу. Мама розказувала їй решту про те, що пережила в арешті. Сидячи при вікні, стежила очима за Марійкою, котра то щезала в товпі, то знов виринала.

Війт не жалував напитків, парубки завзято гасили ними спрагу. Хоч дівчата не пили так як парубки, то всеж таки від келішка не відверталися. Для них була трохи слабша і солодка горівка. Хоч слабша і солодша, то горівка все горівкою і крови не студить, а розгріває її. Не диво, що на весіллю ставало щораз веселіше, щораз голосніше. Танцюючи, парубки розганялися і своїми дівчатами замахували щораз сильніше. Бувало, що пара танцюючих раптом висувалася поза круг і собою гепнула об когось зі стоячих на боці видців. Так одна пара вдарила об дівчинку, що стояла з Марійкою. Дівча впало на землю. Дальші пари, що надлетіли вихром, троха не задоптали малої. Марійка подалася взад і станула коло Морецької. Гадала, що там буде цілком безпечно. Підхмелені і розгулюкані парубки стали робити збитки, нарошно розтручуючи тих, що стояли чи сиділи на боці. Стали вкручуватися між столи, між лавки.

Один парубок махнув своєю дівчиною так, що вона збила з ніг Марійку. Падучи, Марійка ратувалася, вхопивши ленту, звисаючу з капелюха Морецької. Лента не схоронила Марійки від упадку на землю, а навпаки, пішла за нею. За лентою пішов капелюх Морецької, за капелюхом дві штучні коси, причеплені до фризури. Морецька вхопилася обома руками за голову і завищала так, що ціле її окруження жахливо здрігнулось. Всі, що стояли коло неї, між ними очевидно й Кіндрат Гречан, кинулися на стягнені з її голови капелюх і коси. Обтріпали з пороху, вигладили і подали їй. Морецька звернулася до стривоженої Марійки і погрожуючи дитині пястуком, шипіла:

— Ти смердюху! Як ти посміла так близько підсунутися до мене?

— Вона знюхала, що тут сидять богаті люди, які в своїх кишенях мабуть мають мошонки, набиті грішми — замітив зїдливо старий Гречан. — Возьміться за кишеню, чи мошонка ще є.

— То таке зілля?—спитала Морецька, всуваючи руку в кишеню і призираючися заплаканій малій. — Таке мале і вже на таке пускається?

— Може ще не пустилася, бо ще не вміє, — додав Гречан. — Зачне, як підросте, бо таке в її крови.

— То вона з такого роду? — спитала Морецька. — Чияж вона? Дайте їй добре позауш, щоби втратила охоту пхатися між чесних людей.

Гідний син свого тата Проць Гречан крикнув:

— Ти що тут згубила? Підеш відси? Довгі пальці нам тут непотрібні!

Проць прискочив до малої і замахнувся, щоби її вдарити. В тій хвили, неначе зпід землі виросла, станула перед ним Загірнякова і вхопила за руку, піднесену до удару.

Сидячи в хаті при вікні і позираючи на майдан, Загірнякова бачила, як її Марійка впала, як її обскочили і як щось до неї викрикували. Вибігла з хати і надбігла в саму пору, щоби дитину спасти від побоїв. Вхопивщи парубка за руку, крикнула:

— Від моєї дитини відчепися, Процю!

(Далі буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

В редакційних справах просимо адресувати письма до редакції („Свобода"), а не на імена редакторів.

А. К. — Шкільна система в старім краю тепер змінена. Всежтаки і тепер є ріжні вимоги щодо того, чи хто хоче бути священиком чи вчителем у гімназії або на селі. Щоби стати священиком, треба скінчити гімназію і духовну семинарію. Для вчительського звання на селі треба покінчити вчительську семинарію.

УКРАЇНСЬКА ПРОПАҐАНДА

(Відозва).

Минуло вже кілька місяців з того часу, як на сторінках нашої національної преси появилась стаття в справі заснування українського пресового бюра в Америці. У ній представлено було всесторонно, чому воно нам потрібне і чому до акції пропаґанди серед чужинців повинен віднестися однодушно наш загал тут, в Америці. На жаль, за малими вимками, наша суспільність несумлінно злегковажила собі ініціятиву в справі оборони життєвих інтересів української нації.

О що властиво ходить? О те, **чи отворити світови очи на повільний занепад і систематичне винищування української нації Москвою та Польщею.** О те, **чи наш нарід має вести з окупантами таксамо систематичну, послідовну війну способами, на які його абсолютно стати.** — Американські Литовці, Чехи й Поляки вели війну шляхом пропаґанди так довго, поки не виборoли собі своїх держав. У них моральна і матеріяльна мобілізація національних сил в цьому напрямі була самозрозуміла й проста. Виходить на таке, що однісінькі лиш Українці є у тому щасливому положенню, що можуть обійтися без такої мобілізації та війни! Чого тут, мовляв, трудитися, коли вже голод, шибениці й розстріли самі прекрасно переводять мобілізацію та дбають про те, щоб на українському фронті всьо було в порядку!

Або така очайдушна фантазія, як власна держава! Що правда, ми іноді й бавимося в таку фантазію, при святочних оказіях ми за своєю державою тужимо, ридаємо, кричимо. Неодин з нас бажав би побачити живими ще очима свою независиму Україну, нарадуватися довговижиданою свободою „у своїй хаті" та покласти свої кости у рідній землі. Але скоро тільки серіозно зачепити форсування нашої державности — ого! — тоді виринe недовірчивість, особисте затрівоження, зав< ть й підозріння до того, хто важиться підійти практично до такої справи! Тоді нараз покажеться іґнорування реальних змагань в цьому напрямку, тоді анальфабети налякають публику свідомо уроєними, нарочно вишуканими перепонами на шляху до нашої найвищої мети! Ось така деморалізація і хамство панує у нас якраз тоді, коли до слова „Україна" привикає чимраз більше публична опінія світа і коли рівночасно зза океану раз-у-раз доходить охриплий вже крик бездонної розпуки: „Зруште небо й землю, а не дайте нам вигинути! Робіть там щось, виж у можности! — І найближчі вже тижні покажуть наявно, чи в обличчю катастрофального положення нашого народу типове пустомельство й налогове неробство мають й на далі у нас великий кредит, чи наші фахові астрольоги мають слушність зі своїми песимістичними гороскопами для української справи — покажуть, чи українське громадянство в Америці солідаризується з непочитальною злобою, демаґоґією та нікчемним ідіотизмом усяких закамаркових мудрагелів, хаотиків і маняків.

Безумна експльоатація українського імени, патріотичної жертволюбивости наших мас в попередніх роках наробила необчислимих шкід. Вона знівечила в нашім народі давні вищі пориви, вбила давне довіря, погасила його давний запал. Є це сумна правда й невмолима дійсність, котра далася фатально відчути у всякій більшій ініціятиві в національних справах за останніх кільканацять літ. Доперва цьогорічні випадки в нашім національнім життю в Америці дають виразні познаки того, що наш нарід перемучився вже роздорами, що він поволі отямлюється, тужить за солідарністю і єдністю та набирає віри, що прецінь ще не всьо пропало. — І от у повній свідомости таких потішаючих проявів частина нашого громадянства в Ню Йорку та Джерзи Ситі зазначила практично, що через давніші карколомні маніпуляції одиниць велична ідея оборони національних інтересів **не сміє** потерпіти! Товариства обох цих міст ухвалили вже тимчасові фонди на видатки в орґанізуванню інституції для пропаґанди. Але частина то не цілість! Щоб така інституція мала підставу до життя, треба, щоб вона стала власністю **усього** нашого народу в Америці, значить, щоб цей нарід запевнив їй постійне, тревале істнування. При добрій волі така інституція повинна почати свою роботу з **початком 1934 року** — не пізніще!

Під впливом щирої заохоти від усіх кругів нашої іміґрації автор оцеї статті-відозви пригадує нашій суспільности ще раз справу пропаґанди — у тім переконанню, що другий раз такої відозви не буде вже потрібно. Зі свойого боку він рішився посвятити час, знання, навіть особисту карієру тяжкому, відповідальному завданню пропаґанди. Таким чином він є в моральнім праві впевнитися від нашої суспільности, на **чому** він стоїть, і чи вона таксамо готова бодай на соту частину отої посвяти? Є це смертельно серіозна справа, тож граймо у відкриті карти! Тому нехай наше громадянство — індивідуально і через свої орґанізації — відозветься виразно і недвозначно в національній пресі в дусі нижче поставленого квестіонаря:

1. Чи інформаційне бюро в Америці є пожадане, чи ні? Наколи пожадане, то чи воно має бути постійне аж до повстання нашої держави — чи лише кількамісячним капарством?

2. Чи наша іміґрація готова добровільно, але певно і постійно, опадаткувати себе на удержання такої інституції?

3. Чи Уряди наших більших орґанізацій готові безумовно ухвалювати рік-річні підмоги на оцю ціль?

4. Чи наша національна преса готова морально попирати творення такої інституції?

5. Чи наші національні орґанізації по другим містах вважають за потрібне уладжувати збори, на котрих підписаний виступить з річевим рефератом про значіння інформаційного бюра? — В данім разі Тимчасовий Комітет мав би улекшену роботу, якби можна заздалегідь уложити календар таких зборів. Адреса голови: В. Ваґнер, 27 Beaver St., New York City.

Ми вже відпочали після конвенцій, вистави та й після вакацій. У відповіди на цю відозву нехаи кождий починає від себе і не оглядається на других! Тим, як наша суспільність поставиться до наведеного квестіонаря, дасть вона підписаному наявний доказ того, чи його особиста посвята **має реальні підстави, чи їх не має.** Рівночасно наша суспільність покаже, чи здає вона собі справу зі смертельної загрози нашої нації та чи готова вона зворушити бодай себе саму в одинацятій годині отої загрози. Хочу вірити в здоровий ще змисл нашого народу.

Проф. А. Микитяк,
орґанізатор бюра,

222 E. 18 St., New York City.

Ню Йорк, 5 вересня 1933.

Д-р Володимир Ґалан.

НАСТУП НА КИЇВ 1919 Р.

(В чотирнацяту річницю здобуття Київа Укр. Армією 30 серпня 1919 р.

(Причинки до історії батерії полевих гармат 2/10 У. Г. А.).

Після переходу за Збруч 16 липня 1919 р. Галицька Армія і Армія Великої України (Дієва Армія) почали спільний наступ на ворога. В короткому часі прогнано большевиків з Проскурова й Жмеринки, а 10 серпня здобуто важний залізничий вузол — Вишницю.

Саме тоді створено штаб головного отамана, на чолі з відомими нашій армії ґенералами Юнаковом і Курмановичем — і йому підчинено всі збройні сили У. Н. Р. Від цього штабу приходить наказ військам до загального наступу на ворога в трох напрямах: Другий Галицький Корпус і корпус Січових Стрільців наступає на північ, з метою захопити Коростень; Перший і Третій Галицький Корпус та Запорожці (Дієвої Армії) наступають на схід, щоби добути Київ; інші частини Дієвої Армії і одна Галицька Бриґада наступають на південь, з метою захопити Одесу.

Розвинувшись до наступу, центральна київська військова ґрупа розбиває ворога на всіх його оборонних позиціях і по завзятих, кровaних боях вже 19 серпня захоплює лінію Козятин-Бердичів, здобуваючи при тому велику военну добич. Суцільний наступ нашої армії, поява піхоти, гармат і кінноти навіть в недоступних лісистих околицях, викликує у ворога страшну паніку і він кидається до втечі, щоби попасти в руки київських повстанців, оперуючих під Ходорковом, Корніном, Брусиловом та Макаровом. Населення радісно витає наше військо і стрільців знову почувають себе наче дома, в часі чортківського наступу. Навіть київські піски не здержують нашого походу. Десята бриґада піхоти і десятий артилерійський полк У. Г. А. прикривають ліве крило центральної ґрупи та швидко посуваються вперед через Червоне-Андрушівку-Ходорків, а 24 серпня задержуються на тридневий відпочинок в містечку Корнін.

Дальше на південь веде завзяті бої Третій Галицький Корпус і 26 серпня добуває Фастів, а Запоріжці Білу Церкву!

26. серпня центральна військова ґрупа одержує наказ добути Київ.

Ворог готується до рішаючого бою над Ірпенем, на лінії Бровки-Білгородка-Ігнатівка.

Сили військової ґрупи розгортаються, щоб обхопити ворога в залізні кліщі і здавити його.

Ранком 27 серпня десята бриґада і десятий полк відходять з Корніна прямо на північ в містечко Брусилів, щоби перетяти шосейну дорогу Київ-Житомир та недопустити ворога на зади наших бриґад під Ігнатівкою. Тяжкий був це похід! Сонце гріло немилосерно, колеса гармат глибоко врізувалися в пісок, коні що хвилі пристають, гармаші і піхотинці підкладають свої рамена до помочі і самі падуть від утоми. Так доходимо до Брусилова, а там стріча з повстанцями Соколовського, полеве богослуження на могилах розстріляних больцевиками Українців і знову в дорогу до м. Рожев над болотнистою рікою Здвиж.

Ранком 29 серпня ціла бриґада і гармати булі готові до походу. Четвертий курінь піхоти і трета батерія відійшли як чоло бриґади до Ситник. Повстанці і наша розвідка приносили вісти про скупчення більших ворожих сил на шосейній дорозі, а це давало надію на завзятий бій.

Сонце піднеслось нак клемятинським лісом і своїми лагідними проміннями огрівало лиця вояків.

Всі гляділи на схід і дрижали з радости — бож ось за цим лісом столиця нашої держави — наш золотоверхий Київ! Сама згадка, що дорогу до столиці заступив нам „I. Інтернаціональний Полк Карла Маркса", викликувала в душах стрільців якесь дивне, а при цьому страшне почування безоглядної ненависти.

Таке почуваня було мабуть і у стрільців четвертого куріня і третьої батерії, бо, не ждучи на прихід бриґади, вони кидаються в бій з переважаючим ворогом і баґнетами розбивають ворожі частини та по їх трупах промощують собі шлях. В їх руки попадає велика военна добич: панцирний автомобіль, машинові кріси, підводи, набої. Там теж згинула комісарша цього большевицького полку, — як казали — жидівочка київського університету.

В страшному замішанню ворожі недобитки тікають в ліси на Макарів, а їм наздогін відходить один курінь піхоти і одна батерія. Інші сили бриґади, вилапуючи полонених здовж шосейної дороги, доходять на ніч до села Копилів.

Рано 30 серпня дальше вперед над Ірпень!

Та міст на ріці Бучі зірваний, треба обходити гарматам кругом через село Кольонщину і Березівку та знову на камінну дорогу. По київських пісках це була дійсно розкіш їхати по камінній дорозі, тимбільше, що вона вела прямо в нашу столицю!

З півдня ввесь час доходив гуркіт гармат, а ми одержали донесення, що з Київа вислано проти нас великі большевицькі сили. Та десята бриґада не спала. Вилапуючи полонених, вона посувалась обережно вперед. Біля села Ґуровщина, у лісі, наша піхота підглянула дві сотні большевиків. Тихцем ми окружили це місце скорострілами, звернули туди дула гармат і за хвилину бриґада поступала дальше вперед.

Недобрі вісти приходять з Макарова. Повстанці розбіглися з фронту, відкрили крило нащого куріння, і він подався взад. Та це лиш хвилева невдача. Курінь упорядковує свої сили, переходить в протинаступ і жене ворога в ліси і багна. Біля четвертої години зполудня пригнав з Ігнатівки вістовий і кинув вістку:

Фронт проломано! Большевики втікають! НАШІ ПІД КИЇВОМ!!!

Старшини обступили вістового і чути лиш короткі, уривані слова: страшний бій 5 і 6 галицької бриґади; торощать ворога, пішли вперед!

І так, передаючи собі цю радісну вістку, вся бриґада здержалась і ненадійно з тисячі стрілецьких грудей понісся лісом могучий оклик: СЛАВА!!!

І без команди все кинулося вперед, щоби захопити міст над Ірпенем та не допустити ворожих частин на зади наших побідних бриґад.

Та розбиття ворога під Ситниками мало більші наслідки ніж ми самі надіялися; воно розложило морально полки, вислані большевиками з Київа. Большевицькі ранені, вертаючися підводами в Київ, розказували їм, що на Київ іде ЦІЛИЙ МІЛІОН Галичан з гарматами, скорострілами, мінометами. Встоятись проти них неможливо! Колиж в цю хвилю на переді дійсно заграли гармати (це ми розганяли захоплені в лісі большевицькі сотні), цілих пять больцевицьких полків попали в паніку і кинулися врозтіч у ліси, на північ від шосейної дороги, а ми кінцеві частини завернули в Київ і там на мості на Ірпені привитав їх... скоростріл шестої галицької бриґади.

Так попавши в два огні, все це інтернаціональне шумовиння попало в полон, або ратувалось утечею в ліси.

Біля 6 години зполудня наша бриґада дійшла до ріки Ірпень і там кінчився ліс. Сонце клонилось до сну і кидало останні золоті промінi на верхи нашої столиці...

Та приказ корпуса прикував нас до місця. Бриґада мала здержатися над Ірпенем і дальше охороняти ліве крило Армії. З Київа посувалась на нас довжезна лава обдертих, голодних і босих дітей, жінок і мужчин. Спершу ми думали, що це перебрані большевицькі шпіони, та скоро зрозуміли цих нещасних. Всі вони бігли на околичні села, щоби ратувати себе і свою рідню від голодової смерти. Наші полеві кухні почали варити страву та роздавати її дітям і жінкам, а стрільці ділилися з чоловіками своїм хлібом та тютюном. В уяві цих нещасних Киян наші стрільці були якимись лицарями з незнаної їм землі. Декотрі протирали собі очі, наче з просоння, та запитували нас: чи це дійсно Українська Армія?

Від цих Киян ми одержали большевицькі ґазети, а в них промови комісарів, що Київу не грозить ніяка небезпека, що проти Галичан вислано сім свіжих полків...

Пізно вечером прийшов приказ корпуса.

Дня 31 серпня святочний вїзд до Київа, в якому візьме участь гол. отаман С. Петлюра та начальний командант Галицької Армії, ґен. М. Тарнавський.

Десята бриґада відійде на північ, перетяти залізничий шлях Київ-Коростень і вишле стежі на Гостомль.

Пречудний був ранок 31-го серпня 1919 р. Ввесь Київ готовився на приняття нашої Армії і нашого уряду.

А десята бриґада і десятий гарматний полк карними лавами виступали в цей час в похід, лісами попри ріку Ірпень, для забезпеки київської нашої ґрупи та щоби посунути границі держави далеко на північ, по ріку Припеть.

І хоч не судилось нам бути в столиці, та серед війська гоміла весела, вже змінена стрілецька пісня:

„Зажурились Київлянки тай на
тую зміну,
Що відходять наші стрільці
та на Галичину!"

Та про поворот у Галичину тепер ніхто і не думав, бо перед нами стояли ясно широкі наші державні завдання: забезпечити границі української держави на півночі, сході і заході! Тому ВПЕРЕД!

Филаделфія, Па., серпень 1933 р.

НАДІЛЕНІ ПРОПАМЯТНОЮ ВОЄННОЮ ВІДЗНАКОЮ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ.

Українська Стрілецька Громада подає спис старшин, стрільців і військових урядовців, поселених у Злучених Державах, що брали участь у визвольній війні в роках 1918—19—20 у рядах Української Армії, і що є наділені Пропамятною Военною Відзнакою У. Г. А. відповідно до військових степенів, які вони займали в Українській Армії:

Полковник Армії У. Н. Р.:

Кедровський Володимир.

Отаман:

Д-р Клодницький Володимир.

Полевий курат:

о. Сембратович Лев Ісидор.

Сотники:

Д-р Галан Володимир,
Горохівський Василь,
Федитник Михайло,
Чиж Ярослав.

Поручники:

Батюк Антін,
Д-р Дубас Павло,
Тарас Михайло,
Д-р Тарнавський Омелян,

Четарі:

Білоган Осип,
Воробець Микола,
Галичин Дмитро,
Гриневецький Модест,
Громяк Михайло,
Матас Іван,
Д-р Мишуга Лука,
Салюк Григорій,
Свистун Теодор,
Сенів Гриць.

Хорунжі:

Градовський Андрій,
Дяків Василь,
Кумановський Олекса,
Луцейко Осип,
Чемний Михайло,
Чорноокий Петро.

Підхорунжі:

Ляхович Володимир †,
Ляхович Евген,
Шкрибало Василь.

Капельник:

Гайворонський Михайло.

Санітарні сестри:

Подоля-Гвоздь Іванна,
Скубова Марія.

Булавні:

Коверчук Петро,
Павлишин Іван,
Перчак Дмитро,
Щигол Стефан.

Старші десятники:

Барабаш Іван,
Близнак Микола,
Зайцлий Стефан,
Іванів Максим,
Корбецький Іван,
Кривий Андрій,
Лев Семен †,
Личак Семен,
Малетич Матвій,
Мисак Стефан,
Нагайло Василь,
Петрович Василь,
Плитяк Ілія,
Пришляк Василь,
Смик Олекса,
Стецкович Іван,
Фенчинський Микола,
Чех Михайло.

Десятники:

Білик Микола,
Бутрин Антін,
Грищишин Григорій,
Клак Іван,
Кушнір Володимир,
Лоняк Василь,
Максимович Микола
Мельник Петро,
Онуфрів Омелян,
Пилипяк Дмитро,
Стефаняк Ілько.

Вістуни:

Багрій Дмитро,
Бдзіль Іван,
Вовчко Микола,
Волянський Яків,
Ворончак Микола,
Височанський Іван,
Іванюк Микола,
Коваль Павло,
Куропась Стефан,
Липецький Лев,
Маланяк Микола,
Мельник Дмитро,
Подоля Тома,
Пристай Роман,
Смик Лука.

Старші стрільці:

Білецький Григорій,
Дмитрик Михайло,
Дрижак Фелікс,
Радинський Теодор.

Стрільці:

Андрухів Петро,
Бабінський Василь,
Банах Іван,
Баран Дмитро,
Баран Михайло,
Барилка Павло,
Бек Іван,
Будзар Іван,
Бундз Василь,
Бурий Семен,
Винник Михайло †,
Вівчар Михайло,
Волошин Василь,
Гаврилко Яків,
Гайворонський Петро †,
Галичин Михайло,
Ганович Петро,
Гарасимів Пилип,
Гринчишин Павло,
Гельнер Іван,
Гудзей Павло,
Земледух Михайло,
Кавка Семен,
Канюка Василь,
Карніш Михайло,
Кінаш Григорій,
Костерка Петро,
Коцюбій Василь,
Кругляк Іван,
Курич Максим,
Лазечко Іван,
Лазечко Петро;
Лазута Максим,
Лозінський Гнат,
Лопушанський Лука,
Маланяк Константин,
Медвідь Михайло,
Мендак Олекса †,
Миленький Іван,
Морохівський Василь,
Мостенський Михайло,
Небоженко Михайло,
Олешко Іван,
Павліш Стефан,
Пастернак Іван,
Петрусик Василь,
Побуцький Іван,
Полюга Михайло,
Попович Іван,
Проць Василь,
Сорока Ілько,
Стояновський Василь,
Чучман Павло,
Штельмах Михайло,
Яблінчук Михайло,
Яремко Микола.

Військовий урядовець:

Д-р Цегельський Льонгин.

—o—

Бувші члени Української Галицької Армії, що мають право на призвання Пропамятної Военної Відзнаки, а не одержали її досі, нехай голосяться до секретаря Стрілецької Громади:

Dr. Paul Dubas,
1430 W. Girard Ave.,
Philadelphia, Pa.

Управа У. С. Г.

РУХ ПО ВІДДІЛАХ У.Н.СОЮЗА.

ЙОНҐСТАВН, ОГАЙО.

Повідомляється Урядників і Членів слідуючих відділ У. Н. Союза ч. 230 в Савт Сайд, 274 Стілтон, 140 Брагіл, 218 і 119 в Кемпбел, О., що спільні збори згаданих відділів в справі назначення доктора, відбудуться в неділю, 10 вересня, точно в годині 1-ій пополудни, в Укр. Гали, 1915 Стілтон.

Проситься Урядників і Членів згаданих відділів прибути точно в означенім часі, де будемо мали нагоду спільно назначити свого доктора Українця. На ці збори прибуде і доктор на означений час. — За Уряд Бр. св. Ів. Хрест., від. 230: Н. Павлишин, предс.; І. Сухий, кас.; Й. Білик, секр.

ПЛЕКАННЯ РОЖ НА САГАРІ.

Рожа — міжнародня цвітка для прикраси, „цариця цвітів". Для промислу плекають рожі на велику скалю в Болгарії та Персії, одначе в Сагарі — хто то подумав би! Коли тимчасом згадаємо, що в південних мароканських оазах річно збирають 750 тон рожаних цвітів і що їх у Маракеші перероблюють на перфуми, тоді зрозуміємо, що й там плекають рожі на великі розміри. Французький хемік Ж. Ґатсофе перемандрував ці країни та в „Реві Сіентіфік" подає цікаві подробиці. На північному краю середущої Сагари є оаза Ель Ґолеа, 950 км. на південь від Альжиру, пересічна її височина 375 м., а повітря в ній сухе. Підземна вода є 1 до 2 м. під пісковою верствою і тут дуже добре вдаються пахучі рожі з родини ґалікане. В оазі Ель Ґолеа росте стара порода рож Росе Дамасцене, що дуже добре пристосувались до підсоння сагарської оази. Це рожа Ремонтан, яка цвите до пізної осени. Росте навіть зимою і переносить і пять степенів холоду. Зкінцем зими обчищують і обтинають пень. Весною та в осені її підливають. Вона цвите й зимою, одначе цвіти не розвинені та не пахнуть сильно. Туземці сушать пелюстки, одначе віддаль оази від торговельних осередків утруднює транспорт. У січні 1930 р. відбувся в Ель Ґолеї конґрес плянтаторів рож і помаранч. Займалися питанням, якби там поширити плекання рож, щоби в більшій скількости вихіснувати їх для виробу перфум. У мароканській Сагарі плекають рожі в оазі Скура, що належить до округи Даде. Тому, що оаза є на висоті 1000 до 1600 м., то має підсоння сагарське, бо з північи заслонена довгим ланцюгом гір Великого Атлясу. Тут умовини для плекання рож не такі добрі, бо земля каміниста, не має досить горішньої верстви землі, від якої залежить життя ростини. Замало теж води. З сухих пелюстків рожі приладжують рожану воду, яку люблять в Африці, а почасти роблять перфуми. 60 до 80 тон рож вивозять до Европи й Америки для фабрик перфум.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ТОЛІДО, О. Бр. св. О. Николая, від. 167, повідомляє своїх членів, що квартальний мітінґ відбудеться 10-го вересня, в годині 2-ій пополудни, у звичайнім льокалі. Кождий член має прибути, бо є кілька важних справ, котрі треба полагодити. Не явившийся член може бути покараний після ухвали. — Д. Медецький, предс.; С. Гавриляк, кас.; М. Корнова, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Любов, від. 45, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 10 вересня та що на зборах будуть рішатися дуже важні справи. Проситься членів вирівнати свої довги, бо інакше будуть суспендовані. — Микола Ю. Сеник.

БАЛТІМОР, МД. Бр. св. Тройці, від. 320, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 10 вересня, в год. 2-ій попол., в У. Н. Домі. Проситься всіх явитись на означений час, бо є важна справа до полагодження. Пригадується довгуючим членам, щоби вирівнали свої залеглости. Члени, котрі хотілиб змінити свою стару грамоту на нову систему, нехай принесуть свою стару грамоту на збори. — Г. Іванович, секретар.

КОТСВІЛ, ПА. Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 248, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і членниць, що місячні збори відбудуться в неділю, 10 вересня, в годині 1.30. Проситься всіх членів і членниць прибути на збори в означений час, бо маємо деякі справи до полагодження. — Мих. Пик, предс.; Антін Зубко, кас.; В. Черненький, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Сестр. Любов, від. 37, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членниць, що триквартальний мітінґ відбудеться в неділю, 10 вересня, в годині 3-ій пополудни, в галі У. Н. Дому. Збори відбудуться о тиждень скорше, бо на 16 вересня буде баль Сестрицтва, і треба на тім мітінґу, вибрати робітниць на баль та роздати тікети. Проситься всіх членниць, щоби прийшли, бо буде справоздання касове і звіт контролі за 3 місяці. Довгуючі членниці будуть ласкаві вирівнати свої довги, бо інакше будуть суспендовані. Котрі хотілиб виміняти свої грамоти і дістати позичку на заплачення своєї однорічної вкладки до Союза, нехай принесуть свої старі грамоти на мітінґ, або до секретарки: 82½ Fourth St. — Анна Горін, предс.; Анаст. Огар, кас.; Анна Ґенеґа, секр.

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

39.

Чорна тінь драпалася по скелі до тієї печері, де спала Панатлі. Колиб не ясне світло від місяця, то не булоб можна пізнати, що то лізла жива істота, а здавалосяб, що якась тінь поволі пнеться догори, бо так тихо й спокійно лізла вона вгору. При світлі місяця видно було, що то величезна малпа драпається до входу в печеру. Вона дуже обережно підкрадалася до печері дівчини, щоб не розбудити її. Дівчина спала, не підозріваючи, що небезпека так близько.

Тарзан відкрив очі ніби після тяжкого сну. Він, не думаючи, зробив це так, що два доглядачі за ним не бачили його очей. Він спершу лише чув страшний біль голови, а потім у тумані побачив, що його пильнують хвостаті вояки, які захопили його в полон. Він поволі зрозумів, що знаходиться в полоні й у великій небезпеці. Тарзан почав прислухуватися. „Ми принесли його сюди не вбиваючи, щоб ти, Гронде, міг побачити його живим. Це дуже цікава потвора".

„Видно, що вона народилася без хвоста, бо нема знаку, де був колись хвіст. Також у нього відмінні від наших пальці на руках і на ногах. Але він такий міцний, що годі собі уявити, щоб людина мала таку силу". Після того ватажок Гронд підійшов до Тарзана й почав обмацувати його. Він особливо звернув свою увагу на його пальці на руках і на ногах. Потім оглянув усе від голови до ніг, подивляючи міцні мязи Тарзана.

„Без хвоста він не зможе драпатися, а тому його можна тут безпечно лишити під доглядом одного сторожа. Він упаде від першого камінчика. Я цікавий, звідки він походить та як його називають?" „Ми чули, що його називають „Тарзан Страшний". Чи маємо його вбити тепер?"—відповідаючи, запитав один вояк. „Постривайте, поки він прийде до свідомости. Я хочу його випитати". Ватажок пішов з двома вояками геть, а один лишився стерегти Тарзана.